СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНІЙ СОЮЗ — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 203. Джерзі Ситі, Н. Дж., понеділок, 31-го серпня 1936. — VOL. XLIV. No. 203. Jersey City, N. J., Monday, August 31, 1936. THREE CENTS

БОРОНЯТЬ ЗАКОНИ ПРО МІНІМАЛЬНУ ЗАПЛАТУ

ВАШИНҐТОН. — Стейт Ілиноїс прилучився до просьби кількох інших стейтів до найвищого суду Злучених Держав взяти ще раз під розвагу стейтові закони про мінімальну заплату та піддержати її судовим потвердженням конституційности.

Просьба стейту відноситься до федерального закону про мінімальну заплату робітників, що відносяться до федеральних робіт та до Дистрикту Колюмбії і до робітничих законів у кількох стейтах. Найвищий суд заявився вже мимоходом проти конституційности нюйорського закону про мінімальну заплату для жінок. Одначе суд зазначив притому, що не рішає справи в цілости.

Подібні просьби до суду внесли уряди стейтів Ню Джерзі, Конетикот, Ню Гемпшир, Огайо, Месечусетс і Род Айленд. Петиції підносять, що брак рішення суду про конституційність законів про мінімальну заплату заводить у краю велику неріпчість і вагання, з чого виходить шкода для мінів людей.

УРЯД ПРО СТАН ФАРМЕРСТВА.

ВАШИНҐТОН. — Департамент рільництва каже в своїм місячнім рапорті про приходи з фарм, що в липні американські фармери мали більший прихід, як колинебудь у томуж місяці від 1929-го року, себто від початку депресії.

ЗАГРОЗА СТРАЙКУ ШОФЕРІВ ВАНТАЖНИХ АВТ.

НЮ ЙОРК. — Юнія візників і шоферів вантажних авт збирається виликати в вівторок цих робітників в Ню Йорку й околиці на страйк. Юнія домагається заведення 40-годинного тижня праці, щоб дати працю безробітним візникам. Юнія каже, що на страйк вийде коло 15,000 робітників.

Як справді прийде до страйку, юнія думає видати приказ, щоб візники возили лише поживу та медичні засоби, а можливо й газети.

ВЕЛИКА БУРЯ.

ТЕРЕ ГОТ (Індіяна).—Цю місцевість навістила в пятницю зполудня сильна буря, що зробила шкоди на сотки тисяч долярів та спричинила смерть одної людини.

Буря йшла серединою міста немовби з косою, звалюючи доми та вириваючи дерева з корінням. Електричні і телефонічні дроти зірвані. Одно дерево звалилося на шатро, в котрому жила родина Бейкерів, та вбила 6-літнього хлопця родини.

Здовж південного берега Лонг Айленда бачили люди в пятницю рано дві водяні труби. Кожне з тих явищ тревало коло чверть години й грозило затопленням човнам, що в той час були на морю.

ВЕЛИКИЙ ГРАБІЖ.

СПРІНҐ ЛЕЙК (Ню Джерзі).—У ночі з четверга на пятницю, коло 3-тої години над раном, коли всі гості багацького готелю Шорем спали, напала на готель банда людей, узброєних, замаскованих і одітих у білі рукавички. Вони застрашили готелевого урядовця, розбили касу готелю й, забравши з неї готівки й дорогоцінности на суму 30,000 долярів, утекли.

Для зловлення злочинців обєдналася місцева, стейтова й федеральна поліція.

ДИВНА ПОСУХА.

ҐРІНВИЛ (Місісіпі). — Посуха дійшла навіть до дельти ріки Місісіпі та висушила всі поля між Єлов Ребит і Винеґер Бенд. Потерпіли сильно плянтації бавовни.

Фармери кажуть, що над дельтою ріки ще не було ніколи посухи.

АТАКУЮТЬ ЛАНДОНА И БАГАЧІВ.

ВАШИНҐТОН. — Сенатор Робинсон виступив проти промови Ландона, виголошеної минулої середи в Бофало. Сенатор каже, що ця промова доказує, що погляди Ландона на податкові справи доказують, що він поклав собі за ціль боронити багачів.

Вилієм Лемке, кандидат „Юніон Парті" на уряд президента Злучених Держав, у своїй черговій промові, виголошеній у Вустері, Месечусетс, говорив що головне питання часу це питання гроша, та що головною ціллю американської політики має бути боротьба проти інтернаціональних банкирів та проти конкуренції маєтку в руках малої горсточки людей. Він говорив, що ця концентрація маєтків доведе до того, що люди знесуть остаточно всі довги та сконфіскують великі маєтки на народ.

СКОЧИВ З НАЙВИЩОГО БУДИНКУ.

НЮ ЙОРК. — З обсерваційної плятформи найвищого будинку в світі, „Емпайр Стейт", скочив 22-літній Роберт Ф. Ерскин і розбився на вулиці на смерть. Він падав 1,045 стіп.

Це четвертий уже випадок самогубства з цього будинку.

В ДОМІ ВАРІЯТІВ.

Московська „Правда" з 3. серпня ц. р. розписується про шкідливі наслідки стахановського руху... в медицині. Так, наприклад, в київській хірургічній клініці один з професорів поставив внесення, щоб лікарі виконували операції рівночасно на двох столах щоб зискати на часі. А в київській породничій клініці зорганізовано „соціялістичне змагання" за скількість немовлят і швидкість породів. В передсінку клініки вивішено навіть плякат, на якому представлений піонір з червоною хусточкою на шиї, який що сили дме в трубу, а з неї вилітають хмари розсміяних немовлят. Під плякатом напис: „Збільшуйте ряди ударників-стахановців". Вкінці в амбуляторіях донецької области зорганізовано змагання за найвищше оглядання хворих. Є такі лікарі-стахановці, що вспівають за годину оглянути 50 хворих, ще й до того написати їм рецепти. Які наслідки такого стахановського лікування, совєтська „Правда" не подає.

„НЕ ПОЖАДАЙ ЖЕНИ БЛИЖНЬОГО ТВОГО".

Про це певно забули голови двох бесарабських родин, що жили з собою в приязні, та поміняли ся жінками. Вони заключили з собою писану умову на пробних 6 місяців. Найцікавіше, що умову добровільно підписали також і жінки. Але проба не вдалась. Одна жінка почала жалуватися, що її муж „на пробу" бе і зневажає. Коли її жадання звороту правдивого чоловіка не хотіли виповнити, вона дала знати на поліцію й оба мужі роздумують тепер у вязниці та покутують за свій неморальний учинок.

СКОЧИВ З ПОЇЗДУ В РУСІ И УТІК ПЕРЕД ПОЛІЦІЄЮ.

В особовому поїзді коло Калуша поліція легітимувала двох підозрілих людців. У хвилині, коли поліцай переглядав документи одного, другий вискочив вікном, хоч поїзд їхав. Але хоч поліція пустилася якстій шукати втікача, він пропав у збіжжах. Кажуть, що це був небезпечний вломник Кароль Доміщевський.

ЗАКОЛОВ НОЖЕМ ЖІНКУ ЗА ЗРАДУ.

До Гумниськ, повіт Теребовля, вернувся з Арґентини М. Концур. По суперечці з жінкою цей реемігрант заколов її ножем на смерть, а себе тяжко поранив. Суперечка пішла за подружу зраду Концурової.

ПРОБИЛА СОБІ ЧЕРЕВО НА ГОСТРІЙ ОГОРОЖІ.

В селі Цесле, енджеївського повіту, 8-літня О. Купчик впала з дерева на гострі штахети так нещасливо, що пробила собі черево й незабаром померла.

ГРІМ ВИПАЛИВ ОЧІ ЖІНЦІ.

В селі Швацків, гміни Здолбіця (Волинь), підчас бурі грім випалив очі 40-літньої Н. Спачинської. Спачинська була в критичній хвилині в стодолі. Той самий грім убив і корову.

ЖИД ВІД СВОГО НІКОЛИ НЕ ВІДСТУПИТЬ!

В Домброві коло Тарнова торговець Я. Фішман продали на ліцитації за залеглі податки занятий дріб за 1,500 злотих, хоч Фішман вніс проти наказу заплати своєчасно спротив і заявив, що заплаченим податків не залягає, а залягає його батько. Тепер виявилося, що Фішман говорив правду. На таке Фішман запізвав перед суд скарбовий уряд, і його начальника за відшкодування 3,000 злотих, бо настільки оцінює вартість проданого дробу. Суд у Кракові дозволив на докази. Справа ведеться.

ЖАХЛИВИЙ ЗЛОЧИН.

За звірське вбивство арештували в Черниці коло Бродів рільника Гриця Росоловського. Він заманив до хати купця Хаїма Кнобля, з яким торгував, зарізав його, забрав гроші, трупа покраяв на кавалки і кинув до кльозету. Росоловський признався в слідстві до цього жахливого вбивства і описав його подрібно.

НЕБЕЗПЕЧНИЙ КІНЬ.

В селі Березиця, косівського повіту, підбіг до переходячого пасовиськом З. Ланевича кінь, який там пасся, і вкусив його в руку. Ланевич став утікати, але кінь дігнав його, кинув на землю й став його гризти та тратувати. З трудом відігнали цього коня від Ланевича. По дорозі до лічниці Ланевич помер. Що спричинило злість у коня, не знати.

НА ЦВИНТАРІ ЖИЛИ БЕЗРОБІТНІ.

На передмістю Бидгощі на цвинтарі в передпохоронній каплиці замешкала родина безробітних: мати й восьмеро дітей! Недавно помер єдиний живитель цеї численної громади, а за якийсь час викинули їх усіх з їхнього мешкання. Родина з каплиці владила собі кухоньку. В ній спали також менші діти. Решта ночувала під голим небом. Тепер перевели цих бездомних до захисту.

ХОТІВ ЛЕГКО ЗБУТИСЯ ВЕКСЛЯ.

До кооп.-кредитового банку в Кельцах прийшов А. Кравчик, щоб викупити виставлений собою вексель на 500 зл. Коли директор банку виложив вексель на ляду, Кравчик подер його на кусні й став утікати. Але його схопили і віддали в руки поліції.

„ЦИГАНСЬКА ЛЮБОВ".

Не тільки в оперетці, але і в життю буває, що чоловік залюбиться і стратить голову. В дослівнім значінню сталося таке з румунським циганом Марком Дрелінським, якого на підставі присуду суду в Арадi недавно повісили за бандитизм. Він залюбився в красуні Люні Мареску і для неї став бандитом. Всі грабунки, вломи та інші злочини він робив з тою думкою, щоб своїй любці запевнити добробут. Всю свою добичу складав до її ніг. Врешті піймали його в мешканні Люни Мареску. Марка повісили, Люна покінчила у вязниці самогубством.

СМЕРТЬ У ПОЖАРІ.

У місцевості Індіен Орчард, Пенсилвенія, згоріла в пожарі дому родина Джорджа Грифина. 5 осіб і самий Грифин згоріли, а двоє малих дітей відставлено до шпиталю. Діти кажуть, що батько виніс їх на безпечне місце, а потім вернувся до дому по інші діти й згинув.

ЧОРНА БІРЖА В СОВЄТАХ.

В той час, коли так званих політично „неблагонадьожних" комуністи розстрілюють або висилають на Соловки, на ріжного роду спекулянтів дивляться крізь пальці та часто самі комісари мають з ними спілку. Славне російське хабарництво процвітає далі: В останніх часах жидівські спекулянти знайшли нове джерело доходу. Дістати мешкання в Києві чи Харкові майже неможливо без маклера або чорної біржі. Такому маклерові треба заплатити 300—500 рублів, за право замешкати в знайденім маклером помешканні платить кілька тисяч рублів відступного. Як бачимо, все це вже там було.

САМООБОРОНА В КОЛЬОНІЯХ.

Англійці організують її у своїх кольоніях у східній Африці. Для такої внутрішньої самооборони переводять реєстрацію всіх европейців у кольонії Кенія. Всі европейці, що замешкують кольонію, належатимуть до організації примусово. Організацію будуть уважати як помічне військо і вона матиме дві секції: мужчин до 30 років і старші. Члени першої секції будуть обовязані відбувати військові вправи.

ҐРАМОФОН ЗАМІСЦЬ СОБАК.

Один паризький інжинір придумував новий спосіб проти злодіїв. Він виготовив ґрамофонові плити з гавкотом собак. Голос з них іде рівно що пів години чи години і злодії не мають певности, чи це голос справжньої собаки в хаті. Авта заступили коні, ґрамофони заступлять собак, коти вже давно не ловлять мишей.. Серед домашніх звірят починається справжнє безробіття.

СМЕРТЬ ЗА ОТРОЄННЯ МУЖА.

В Лондоні засудили на смерть Шарльоту Браянт, що отруїла свого мужа. До останньої хвилини Шарльота клялась і запевнювала про свою невинність, але судове слідство зібрало такий обтяжливий матеріял, що вина отруйниці була очевидна. Це вже другий рік друга жінка в Англії, що її засудили на смерть.

АРҐЕНТИНА БЕЗ КАРТОПЕЛЬ.

Цього року в Арґентині неврожай. Парлямент ухвалив висилити 1.5 мілiона пезет на закупно картопель в Европі. З Буенос Айресу наспіло запитання до Польщі в справі доставки коло 50 тисяч скринь картопель. Польські часописи пишуть, що це замовлення дістане Великопольща.

НОВА МАСАКРА В УКРАЇНІ

МОСКВА.—„Юнайтед Сервіс" подає, що режим Сталіна розпочав одну з найґрунтовніших „чисток" з контрреволюційних елементів від часу „червоного терору", що був по невдалім замаху на Леніна в 1918 році.

Згідно з донесенням французького часопису „Матен", у часі серіозних заворушень в Україні розстріляно 30 осіб і 2,500 арештовано. А з Берліну доносять, що вдові Леніна загрозили арештуванням та засланням на Сибір, коли вона буде втручатися до політики. Вона, кажуть, протестувала проти розстрілу Каменева, Зінов'єва і 14 інших большевиків.

Совєтський режим рішив запобігти всім „конспіраторським можливостям", які викрито в часі останнього суду 16 большевицьких лідерів, прихильників Троцького. Чистка полягає в тому, що члени комуністичної партії, як теж секретна поліція ҐПУ арештують багатьох людей. Події кількох останніх днів вказують, що большевицький режим рішився винищити всі елементи, що стояли в якімнебудь звязку з підготовою замаху на Сталіна. Рішення режиму дуже добре відбиває преса. „Красная Звезда", орган червоної армії, друкує, що київський гарнізон домагається „найгострішої кари" на таких здогадних прихильників Троцького, як Кобуцький, Голубенко, Логінов і інші. Їм закидають, що вони конспірують з українськими націоналістами і німецькими та польськими фашистами, щоби повалити Совєти й обернути Україну в німецько-польську польонію. Їм теж закидають плянування вбивства Постишева і Косьора, провідників комуністичної партії в Україні.

КІНЦЕВА ДРАМА БОЛЬШЕВИЦЬКОГО СУДУ.

ЛОНДОН. — Англійські кореспонденти подають, що розстріл 16 троцькістів у Москві відбувся серед дуже драматичних обставин. Каменев, Зінов'єв і 14 товаришів підписали заяву, що признаються до вини, і за те Сталін зобовязується помилувати їх від смерти. По процесі він про цю обіцянку „забув". Коли в понеділок ранком випровадили вязнів на тюремне подвіря, вони побачили екзекуційну чету. На вид крісів, звернених у їх напрямі, вони почали кричати та взивати помочі. Зінов'єв з переляку зімлів. Аґенти ҐПУ не звертали на це уваги, а уставили вязнів під стіною і всіх розстріляли.

СТРАХ СОВЄТІВ.

МОСКВА. — Совєтські часописи заговорили всі нараз що Гітлер підготовляє в Европі такі події, які занурять усі европейські народи в крові. Цей черговий жах Совєтів викликав розпорядок Гітлера, яким він подвоїв свою армію. Ця армія, твердять большевики, є призначена на гітлерівську авантуру, в якій фашистівська Німеччина хоче розвалкувати Росію.

ВИЇЗД РИДЗА-СМІҐЛОГО ДО ФРАНЦІЇ.

ВАРШАВА.—Ген. Ридз-Сміґли, інспектор польської армії, виїхав до Парижа, де має взяти участь у маневрах французької армії. Справжня ціль генерала є обговорити ближче спільну мілітарну акцію на випадок німецької готовости заатакувати Совєти. Польща правдоподібно ніяк не захоче перепустити через свою територію німців і стане знов по стороні Франції. Ридз-Сміґли вибрав довшу дорогу до Парижа, через Відень, щоб уникнути потреби переїздити німецьку територію.

ҐІТЛЕР ПРИМИРЮЄТЬСЯ З КАТОЛИКАМИ.

БЕРЛІН.—Конференція німецьких католицьких епископів у Фульді ухвалила видати пастирський лист і прочитати його вірним по всіх церквах. В листі кажеться, що католицька церква буде піддержувати націонал-соціялістичний режим Гітлера у його боротьбі з большевизмом. Одначе конференція заразом ухвалила поборювати нове нагнаство, що його націонал-соціялісти стараються впровадити в релігійне життя Німеччини. Гітлер так урадувався тим листом, що приказав припинити ріжні процеси проти деяких католицьких орденів та випустити увязнених католицьких монахів.

З ЕСПАНСЬКИХ БОЇВ.

БІРІЯТУ (Франція). — В околиці Ируна відділи повстанців знов завзято атакували місто, однак урядові війська знов відперли їх наступ. Повстанці підготовляються до чергового наступу. На шляху на Мадрид повстанці осягнули чергову перемогу. Їх наступ на Мадрид поправді не відбувається так скоро, як вони думали, одначе впродовж шістьох днів вони поступили сто миль. Їх літаки знов бомбардували столицю. Повстанські провідники кажуть, що з хвилею захоплення цілої Еспанії вони на початку запроваджять диктатуру, а згодом переведуть всенародне голосування, чи мають привернути короля на престол, чи ні.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of th Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

РОБІТНИЧА ЗАПЛАТА Й ГРАНИЦІ

Один визначний американський урядник, з фаху фінансіст, виступив оноді в Анґлії з порадою до держав, щоб набудуче в угодах між собою поміщували дані про мінімальну робітничу заплату і максимальний день праці. Доказував він, що коли дві держави заключать з собою договір про обміну товарів, вони повинні порозумітися між собою й сказати собі виразно в контракті, які умови праці вони мають тепер на думці. Виходилоб, що на випадок, якби одна держава по заключенню цеї угоди обнижила робітничу заплату робітників або піднесла довготу праці робітників, друга мала би право зірвати торговельну угоду на тій основі, що вона робила угоду на зовсім інших умовах.

Замітно, що ця порада вийшла не від представника робітничих орґанізацій, але від людини, що вийшла з кругів капіталістів. Річ очевидна, що цей американець не хоче, щоб Злучені Держави накидали іншим державам, яку заплату мають давати робітникам та як довго робітники мають працювати. На таку думку ніяка держава не погодиласяб. Усеж таки його пропозиція домагається, щоб держава, що заключує угоду з Америкою, по заключенню торговельного договору не збивала робітникам заплати або не продовжувала дня праці.

Думка, на яку спирається пропозиція американця, ясна. Від довготи робучого дня й висоти робітничої заплати залежить у значній мірі ціна товарів, а від ціни товарів залежить їх успішність у конкуренційній боротьбі з товарами іншого краю. Так, як тепер наладжені справи по ріжних державах, робітнича заплата найвища в Америці. Через те дуже часто (не все) американські вироби не можуть конкурувати з товарами з чужих країв. Американський уряд нераз робив натиски, щоб інші держави не знижували життєвої стопи робітників. Свого часу в Америці протестували проти довозу сюди товарів, вироблених у Росії в таборах політичних засланців, отже серед умов подібних до обставин із часів рабства. Американські робітничі юнії нераз протестували проти обнижування заплати, яке мусить прийти до Америки, як будеться свобідно привозити сюди товари з країв з низькою робітничою заплатою, як наприклад у Японії.

Що станеться з пропозицією американського урядовця, покищо не відомо. Тимчасом вона вже зробила свою службу, бо пригадала людям, що життєва стопа в краю залежить часто від життєвої стопи поза краєм, та підсунула думку, що життєва стопа в кождім краю залежить від політичних умов у краю, передовсім від того, чи робітники можуть свобідно орґанізуватися на оборону своїх інтересів.

БОЛЬШЕВИЦЬКА МАСАКРА

Бувших большевицьких лідерів, як Зіновієва, Каменева та їх товаришів, розстріляно недавно в Москві з волі їхніх партійних однодумців. Беручи під увагу ті злочини, що їх розстріляні поповнили на українському народі, можна хіба сказати, що носив вовк, а тепер понесли й вовка. Та в звязку з цією останньою большевицькою масакрою насуваються ще деякі гадки, на які треба нам усім звернути увагу.

В останніх часах большевики починають щораз настирливіше підшиватися під демократизм. У своїй тактиці вони навіть починають називати себе „оборонцями" демократії.

Большевики відомі зі своєї зручности у веденні пропаґанди. Вони є такого переконання, що навіть найбільшу брехню можна накинути широкому загалові, коли цю брехню повторяти довго, вперто та настирливо. У своїй пропаґанді вони наперед намагаються зломати стару віру серед загалу, а потім, коли вже старі правди захитаються, підсувають нові. Змучений тим способом загал, коли навіть не вірить уцілости в ті нові правди, є морально ослаблений до цеї міри, що вже не має сили проти них виступати чинно.

Двгі роки большевики оплюгавлювали демократичний устрій країв західньо-европейської цивілізації, вишукуючи на ньому найтемніші плями. А тепер вони нагло перемінюються в оборонців цієї демократії, висуваючи як зразок свою власну суто большевицьку демократію.

Та як ця большевицька демократія виглядає? Що дня приходять новини з Совєтів про безоглядну диктатуру комуністичної партії; про систему поту, що вони її зручно підшили під стахановщину; про кріпацтво селян, зігнаних примусово в колєктивні хазяйства; про нове большевицьке поміщицтво, назване офіційно „вільним маневруванням землею". Та понадусе приходять новини про нужду, голод і розстріли соток тисяч людей. Так виглядає московсько-большевицька демократія.

Останні дні принесли вістку про розстріл 16 бувших комуністичних лідерів, серед яких знаходилися навіть такі грубі риби, як Зіновєв і Каменев, колишні найближчі співробітники Леніна. Большвицький суд закидав їм скритовбивство Кірова, як теж приготування замаху на самого Сталіна. У звязку з убивством Кірова в 1934 році розстріляно у Совєтах вже біля 200 осіб. Колишня царська влада, яка теж була жорстока та не щадила своїх політичних противників, за замордування московського царя Александра в 1881 році повісила **тільки** шість осіб. Очевидно, в дійсно демократичній країні і те число булоб потрясло до споду совістю широкого загалу. Та, маючи на увазі московську культуру, про тих шістьох, повішених за царської влади, можна сказати „тільки". В порівнанню з тими двома сотками, що їх розстріляли большевики немов собак, число „шість" виглядає дуже невинно.

Ця московська масакра має ще й другу сторону, якій теж варто приглянутись. Від кількох літ большевицькі аґенти всюди за границею голосять, що сталінський режім є тревало вкорінений у Совєтах, що він не має в середині поважнішої опозиції, а навпаки, має великі симпатії серед широкого населення і що те населення не тільки що не бажає ніякої зміни, але вразі потреби готове обороняти сталінський режім перед зверхніми ворогами.

Колиб це було справді так, то тоді виринає питання, пощо большевицький уряд розпочав цілу ту траґікомедію з судом Каменева, Зіновієва та решти їх товаришів? Вони вже були раз суджені і заслані на Сибір. Вони вже були зовсім відсунені від влади і впливу. Коли режім Сталіна справді є сильно укріплений, коли серед большевиків справді нема опозиції, коли населення справді стоїть за Сталіна, то чи треба було тих 16 большевиків ще раз стягати на суд, ще раз судити їх, та вкінці розстрілювати, немов собак?

Коли йде про затримання влади, то большевики все давали блискучі докази хитрости й політичного розсудку. Вони не зробилиб такої дурниці, як ця остання кріваваа маскарада, якби до цього не було належних причин. Колиж вони рішилися на цю маскараду, коли вони стягнули їх ще раз на суд і потім розстріляли, то, видно, мусіли мати до цього поважні причини. А ці причини не могли бути інші, як ці, що розстріляні, хоч були усунені від влади і заслані на Сибір, мусіли мати серед загалу симпатії.

Ця маскарада вказує, що сталінський режім не є вкорінений глибоко та що він почувається серед совєтської суспільности так, неначеб сидів на вулькані. Він боявся навіть впливу тих большевицьких лідерів, що були в тюрмі чи на засланню. Через те він рішився ще раз стягнути їх на суд та розстріляти, пробуючи цією новою своєю жорстокістю залякати всіх їх прихильників.

Цей большевицький учинок є теж іще одним доказом, що хоч большевикам у самій Росії вдалося приборкати старорежімні струї, то не вдалося їм завести єдности і консолідації серед большевицьких рядів. Боротьба в Росії ведеться нині вже не між ріжними політичними уґрупованнями, але серед самої большевицької партії. Найвищі большевицькі лідери обвинувачують себе в контрреволюції, в фашизмі, тероризмі, та взаїмно себе витереблюють.

Для нас, українців, це явище є гідне пильної уваги. Для нас усіх це повинно бути ще одним доказом, що наше національне положення, не звертаючи уваги на велике число ворогів, не є таке траґічне. Бо остання московська масакра ще раз нам наглядно показує, що вороги у свойому нутрі є перегнилі. Вони морально заломались, а тепер розкладаються і котяться до неминучого упадку. На їх руїнах зродяться нові політичні величини, здоровіші морально, та побудовані на зовсім відмінних основах.

НОВА КНИЖКА ПРО УКРАЇНСЬКУ ТРАҐЕДІЮ

Одна з найновіших книжок, що появилися на анґлійському ринку про жахливі відносини в Совєтах та про страшну траґедію, яку переходила Україна в роках 1932—34, це книжка „Людське життя в Росії", якої автором є пок. д-р Е. Аммендє. **HUMAN LIFE IN RUSSIA, by Dr. Ewald Ammende, Introduction by The Rt. Hon. Lord Dickinson, London (1936), George Allen & Unwin Ltd.**

Передмову до цеї інтересної книжки написав лорд Дікінсон, один з членів управи Анґльо-Українського Комітету в Лондоні.

„Людське життя в Росії" це добре документований, аж жахом переймаючий опис наслідків сталінської політики колєктивізації сільського господарства, яку силою накинено рільничому населенню совєтського Союзу". **(Вестерн Мейл** з 16. липня ц. р.).

Ціла книжка це докладно й документально представлений опис безчисленних насильств, яких допустилася большевицька влада головно над рільничим населенням, комуністичні експерименти, що спричинили міліонові жертви в населенню краю. Книга „Людське життя в Росії" це одно з найсильніших обвинувачень большевицького режіму, яке появилося анґлійською мовою, здемаскування (на підставі документів та зізнань очевидців) брехонь, якими большевики засипають світ про свій „рай".

Велика частина книжки присвячена українським справам. Автор живими красками малює боротьбу українського населення з большевиками і з московською владою і ті великі жертви, які приходиться їм поносити. Текст переплітаний численними фотоґрафічними знимками, головно з України, які представляють страхіття голоду з рр. 1932—34 (книжка писана в р. 1935), вулиці Харкова з трупами погинулих з голоду селян, масові гроби поза містом, словом — уся траґедія большевицької диктатури на Україні.

Майже цілий III-тій розділ („Боротьба національностей") присвячений українським справам. Обширно представлений конфлікт українського большевика Скрипника з Москвою і його траґічний кінець. Москва рішила врятувати большевизм коштом життя міліонів українського населення. „Цілковита зміна положення показалася доперва тоді, коли почали переводити колєктивізацію рільництва, яка відразу потягла за собою всі ті наслідки, що вяжуться з нею. Зрозуміло, що ті наслідки особливо важко далися відчути в першу міру на Україні, землі чисто рільничій. Українське сільське господарство зруйновано, а українських селян піддано під страшний утиск, тільки тому, щоб у Великій Росії вдержати комуністичний лад. Коли положення ставало чимраз більше безвихідним і населення почало масово гинути з голоду, наступила неминуча подія: навіть Скрипник і українські комуністи запротестували". Треба дійсно страшного гнету і розчарування, щоб і українських большевиків спонукати до покинення Москви.

„Дня 14. грудня 1933 року центральний комітет комуністичної партії і рада народніх комісарів у Москві проголосили резолюцію, щоб усунути буржуазно - націоналістичні елементи з партії та з совєтських орґанізацій. Зажадали офіційно від центрального комітету української комуністичної партії та від ради українських народніх комісарів, щоб вони перевели на Україні чистку персоналу комуністичних орґанізацій та щоб остерігалися намагань українізації. Як видно з пізнішої заяви Постишева, резолюція з 14 грудня була вихідним пунктом десятьмісячної кампанії, започаткованої Москвою на Україні не тільки на те, щоб заґарбати для себе жнива, але й щоб знищити тамошній націоналізм. Зрозуміло, що Скрипник і його товариші не могли піддатись такому ударові. Українські делеґати в Москві запротестували проти принятя резолюції і за це їх арештовано в драматичний спосіб підчас прилюдної сесії центрального комітету комуністичної партії.

„Події посипалися тепер з чимраз більшою скорістю. Дотепер український уряд (рада народніх комісарів Української Совєтської Републики) мав ще яку-таку автономію в рамках совєтського Союзу. Тепер його зовсім підпрядковано московському проконсулеві, москалеві Постишеву. Він негайно виїхав до Харкова, щоб почати війну на місці. Характеристичним є те, що Москва не могла вжити до цього завдання українця, але мусіла винайти Постишева, російського комуніста, відданого з душею Сталінові, який уже раз був уратував (для Москви) частину совєтської території на Далекому Сході від японської інвазії".

Далі йде опис протинаціональної наґінки Постишева на Україні, знищення Всеукраїнської Академії Наук, масові арешти і приписи всіх, хто тільки попав у підозріння в українському націоналізмі.

Винищивши провідників, які ще були остались, Постишев взявся нищити селянську масу. „Боротьба з селянством досягла тепер своєї найвищої точки. Указ про реквізицію збіжжя викликав спонтанічний протест не тільки зі сторони продуцентів, але зі сторони всього населення. Всяку спробу примираючих з голоду селян зібрати з піль збіжжя та заховати хоч частину на свій прожиток, всяку спробу спротиву зі сторони українських націоналістів зломано силою: Постишев, політвідділи, стан облоги перемогли...

Почалася найбільша траґедія України: її тернистий шлях на Голготу голоду.

Автор переповідає далі історію нищення всього, що тільки пахло українським сепаратизмом. Поволі відбирав Постишев одно автономічне право за одним, централізуючи все в Москві. По „сцентралізуванню сільського господарства" наступило „централізування судівництва"; Україна втратила і ті останки автономного судівництва, які ще були оціліли.

Голод зломив, здавалося, силу нації. Все замовкло. „Але ця вимушена мовчанка не означала кінця націоналістичного руху на Україні; не була вона доказом, що знищено бажання національної відрубности.

Розділ VI-тий, „Свідоцтва пана Еріота", докладно вияснює, в який спосіб „інформувався" французький міністер підчас своєї ославленої поїздки по Совєтах. Орґанізування цеї поїздки було одним з найбільш рафіновано переведених обманств зі сторони большевицьких аранжерів. Як міг п. Еріо говорити, що він „на власні очі докладно переконався про вдоволяюче положення на Україні", коли „відвідини" п. Еріота тревали від 26. серпня до 9. вересня 1933 р. Більше ніж половину цих двох тижнів перебув він у Москві. В полудневій частині Совєтів (себто на Україні, Донщині і т. д.) перебув він не більше як пять днів, з того всього два дні присвятив для Києва й Одеси, або, точніше сказавши, дванацять годин на Одесу з околицею і дванацять на Київ. Половина того часу припала на офіційні приняття і бенкети, а друга половина на інспекції, дуже докладно наперед підготовані совєтською владою. Ці інспекції відбулися в приняві широкого французького товариства і високих совєтських урядовців. І це діялося в хвилі, коли диктатор Постишев винищував навіть сліди української культурної індивідуальности, кілька днів після того, як приятель Леніна і співбудівничий совєтської держави, український комуніст Скрипник відібрав собі життя, коли навіть українські большевики протестували проти виголоджування на смерть своїх земляків, коли всього кілька миль від Києва населення масово гинуло з голоду.

Описи голоду, терпіння населення, змальовані так яскраво, що, перечитавши книжку, треба дивуватися, що хтось може бажати в себе большевицького правління.

(Укбюро, Лондон).

АСАКУСА

(За Йосифом Томасом).

На краю токійського парку є будійська святиня Сенсоджі, присвячена богині Кванон. Довкола святині все рух. Це маси народу приходять поклонитися богині. Тому тут теж повстала Асакуса, японський забавовий парк. Цей парк то мішанина новітніх і традиційних японських атракцій.

Нарід бавиться тут щиро. Звичайно кажуть, що японці здавлюють свої зворушення, не дають їх по собі пізнати іншим. Таке пишуть про японців ріжні книжки. Тимчасом воно не зовсім правда. В Асакусі можна бачити, як японець бавиться, сміється, сердиться прилюдно, на очах усіх. І побачите тут не лише японського простолюдина, а й елеґантна. Чомуж тін тут іде? Бо хоче забавитися щиро, не вимушено, без етикети.

По десятій годині передполуднем каварні та „с у ш і я" заповняються людьми, що хочуть забавитися. Гостинниці варять, смажать, печуть, гарні дівчата обслугують гостей. Вейтерки присідаються до гостей та весело щебечуть, щоби заробити собі порцію „делікатесу", лімонади, лікеру та чеколяди. Їх обовязком в ч и н и т и веселий настрій та облегчити кишені гостя. Б о г зна, скільки того за день зїдять і випють! Тому вони такі товсті та пацалуйковаті. Вони напевно найтовстіші з усіх земляків, яким приносять те, що не можуть зїсти.

Трохи пізніше театри, кінотеатри, варієте та водевілі заповнені гістьми аж до виходів. Наче в калейдоскопі входять і виходять люди всякого віку до тих забавових льокалів. Є тут і пивниці й бари, де можна замовити собі навіть віденські шницлі — дуже маленькі за дуже великі гроші. Та що в Японії не є мале? Бефштеки, шинка з яйцем, канапки (сендвичі), консерви, кактейли, наче для пташків.

За марних 30 до 50 сенів дістанетеся всюди, куди лише веде голосна музика ґет, скрипки, пяніна, радія, ґрамофону, самісів, тамтамів, флетів, дзвінків, сміх розбавлених, крик закликаючих і продавців. У повітрі шелестять прапори, чи властиво оголошення програм. Барвами заманене око блудить по оголошеннях. Зупиняємося біля одного. У диких барвах зображена грізна сцена: покірний „руін" пімстився на свому даймії, інший образ зображує зелену потвору із жовтими очима. Із пащі бухає вогонь, а якийсь с в я т и й пробиває її мечем двічі таким довгим як він сам. В іншому театрі й д у т ь напереміну казкові танці ґейш; символічні сцени весни, цвітів чи гарних метеликів замінюють хитрі менаджери родинною траґедією, в якій жінка кінчить самогубством, а нечемний батько, що не вмів заволодіти пристрастями, через злочинні діти мусять іти за прошеним хлібом. Він не має іншого ратунку лише гаракірі на гробі першої жінки.

Мораль театральних вистав не обійдеться без драстичних противенств, крови та рафінованих тріків. Менаджери вихісновують електрику, піротехніку, проектори, гру світла та жахом проймаючі тіни, щоби збільшити зворушення видців. Щирий сміх і підозріле потягання носом розплаканих жінок показують нам із зовсім іншого боку вдачу японців, навіть і чоловіків, ніж ми звичайно читаємо про них у книжках чи часописах.

Не обійдеться Асакуса й без ріжних хіромантів. Ці знайдуть собі працю, як в день, так у ночі, головнож у ночі. Дав я одному такому хіромантові написане японськими знаками н а з в и щ е. Приглядався довго, вкінці сказав, що з того письма (писав це хто інший) здогадується, що писав це малий чоловік, який човенцем пливе по темному озері, на стрічу невідомим великим ділам і глупій біді.

У кінотеатрах дають американські фільми.

Коло півночі знову спокій.

— Якжеж це? Ви говорили, що ця черепаха, яку я від вас купив, житиме триста літ, а вона вчора згинула.

— Правдоподібно якраз учора скінчила триста літ.

Мати доню научає...

— Якщоб хотів тебе, донечко, поцілувати, боронися завзято.

— Добре, мамо, яле як не схоче?

Між жидами.

— Мальці, ти була вчора на концерті. Скажи, що ти чула?

— Багато! Ґольдам зробив пляйту. Гозенкнопф бере розвід з жінкою, Сальця Ципкінс виходить замуж, Шмонцесова має нове футро, а Розендуфт купив собі нового „Форда".

У бюрі.

— Наш шеф повинен лікуватися.

— Чому?

— Не має сили вже навіть піднести нам платні...

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ЖЕРТВА ТОВПИ.

З зоольоґічного городу в нюйорській дільниці Бронкс утік оноді гімаляйський медвідь. Ця порода медведя живе в Індії, в Азії. Він невеличкого росту.

Гналася за ним юрба людей і загнали його на дерево. Прийшла поліція й сторожі звіринця. Пробували сторожі зняти медведя з дерева, але люди так були роздратовані видом медведя, що ніяк не хотіли пристати на це, щоб його зняти з дерева й повести назад до звіринця. Нічого не помогло те, що ця порода медведя не небезпечна для людей. Мусіли його застрілити, щоб заспокоїти юрбу.

Для юрби медвідь був медвідь, отже щось небезпечне. Як для дітей гадюка є гадюка, отже їдовита.

НАВЧИТИ ВІДВАГИ?

Газети пишуть про жертву товпи, про жертву гістерії. Та чи це багато поможе лікувати людей від гістерії? Як не поможе живе слово одним, то поможе писане слово іншим? Чи є що лекше, як навчити когось боятися, і чи є що таке трудне, як зробити з нього потім відважну людину?

Зрештою, чи можливо кого вчити відваги, не стрічаючи притому спротиву від людей, заінтересованих у браку відваги? Таж майже в кождій ситуації, де йде про відвагу, є люди, яким чужий страх вигідний. Їх інтерес того вимагає, щоб людей далі держати в страху.

НЕ БОЇТЬСЯ.

Є в горячих краях Азії й Африки дуже їдовита гадюка окулярник. В самій Індії від укушень цих гадюк гине річно сто тисяч людей.

Ця гадюка має смертельного ворога в гризуні, що зветься по індійськи „монгуз". Це звіря з вигляду скидається на щура чи тхора. Воно вбиває окулярника, змучивши його в цей спосіб, що підходить до нього й провокує кидатися на себе вкусити, а потім відступає на безпечну віддаль.

„Монгуз" немовби збагнув загадку нападу окулярника: що він може вкусити тільки на певну віддаль та що він може кидатися тільки певне число разів. По якімсь часі гадюка вже так змучена, що не може ставити опору ворогові.

Отже й у природі для боротьби треба збагнути секрет слабости ворога.

НЕ ВСЕ ВДАЄТЬСЯ.

Зайво додавати, що люди, звернувши увагу на корисність для себе „монгуза", старалися звіря для себе використовувати. Отже заманюють його на свої господарства всякими способами, а заманивши, стараються його на господарстві придержати. Деколи, як їм окулярники або інші гади сильно допікають, стараються розплодити „монгуза".

Сталося таке на індійськім острові св. Лукії. Як там розмножились окулярники, анґлійський уряд спровадив більшу скількість „монгузів" та пустив їх на острів. За якийсь час видно було їх роботу. За рік-два окулярники стали на острові рідкою появою. Та не довго це тревало. За кілька літ число окулярників почало рости й рости, аж поки вони знову не стали язвою острова.

Уряд зарядив анкету, щоб знайти причину цього явища. Справа була дійсно поважна, бо на острові була величезна скількість „монгузів", а проте й велика скількість окулярників. Розслід анкети дав несподіваний вислід. Переконалися, що „монгузи" живились окулярниками, поки не відкрили, що їм таксамо легко, а то ще й лекше, живитися курми на господарствах. Крім того куряче мясо певно ліпше від гадючого. Він тоді „монгузи" вже живилися курми, а на гадюки не полювали. Через те гадюки жили й множилися.

В СУСПІЛЬНИХ СПРАВАХ ТАКЕЖ.

Як часто буває таке саме не тільки в природі, але й у суспільних справах!

Кликали нераз українські князі на допомогу чужих людей, а ті люди потім сідали на карк князям і Україні.

Кликала Українська Центральна Рада на Україну німців бити москалів, а німці розігнали раду і її уряд та насадили людей, які їм були вигідні. І прийшлося потім українцям, замість воювати з москалями, вперед німців з хати виганяти.

Урядові Петлюри, що вийшов з тої боротьби, трапилася така сама пригода з поляками.

Кликали українські комуністи на допомогу московських комуністів, а московські комуністи, прийшовши на Україну з часом відсунули від влади українських комуністів, а згодом їх усіх перебили.

Зайшовши на Україну, на українське запрошення, татари, москалі, німці, поляки поводилися так, як „монгузи" на острові св. Лукії: воювали з ворогами українців, поки не відкрили, що лекше й догідніше воювати з українцями, що їх на Україну кликали.

СПРАВДІ?

Новинкарське бюро „Асошійейтид Прес" доносить з Денвила, Ню Джерзі, що місцева поліція розкрила таїну, хто забирав молоко з ґанку дому Р. Л. Доґена кождого дня останніх 12 днів.

Доґен пожалувався свому молочареві, що він не дістає молока. Молочар запевнив його, що він лишає молоко кождого дня для Доґена. Доґен повідомив поліцію й вона визначила поліцая на слідство. Раненько поліцай сховався в корчах коло дому Доґена й бачив, як молочар лишив фляшку молока на ґанку Доґена. Потім поліцай побачив, що вівчарський пес Доґена взяв фляшку молока в рот та поніс її геть. Поліцай пішов слідом собаки й побачив, що собака зайшла на поле, положила фляшку на землю, відшкробала пазурами затичку й нахилила фляшку так, щоб два малі щенюки могли напитися молока.

Каже „Асошійейтид Прес", що Доґеновим молоком поснідали песики. Це все дуже гарно, але чи не виглядає це підозріло, що собака не принесла ще потім серветки втерти щенюкам морди?

БЕРЕЖИСЯ СОБАКИ.

Американський письменник Алберт Пейсон Терґюн пише, що собака часто кусає людину, яка боїться собак.

Каже Терґюн, що це тому, бо як людина в страху, її адреналінові залози викидають у кров багато адреналіни, і цю адреналіну занюхає собака, і цей запах її доводить до злости.

Терґюн є письменник з професії, але його вважають великим знавцем собак. На доказ його знання наводять усе його слова: „Чим більше я пізнаю людей, тим більше люблю свою собаку".

У ресторані.

При столику сидять два гості:

— Знаєте — каже один з них — цей котлет нагадує мені мого касієра.

— Чому?

— Бо не маю до нього довіря.

НЕОПРАВДАНИЙ ПЕРЕЛЯК.

— Пане Кошлявський, що це у вас нині в офісі була така метушня?

— Наречений нашої тайпрайтерки прийшов по неї. Він поліцай, а наш касієр як побачив його — зімлів!

— Даруйте, що ви скажали?
— Що ви осел і вісімнацятий дурак!
— Дякую — бо я добре був не дочув!

МЕЛЯНХОЛІЯ.

— Я недавно читав, що причиною мелянхолії є недостача брому в крові.

— Це не зовсім правда, бо причиною моєї мелянхолії є недостача грошей у кишені!

— Я вчора в театрі мав дуже погане місце: нічого усе та також нічого не розумів!

— То потішся! Я мав дуже добре місце, бачив усе і та також нічого не розумів!

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.

Починається новий шкільний рік. Перед українським громадянством стоїть знову питання студій своєї мови, зацікавлення чужинців нашою мовою, культурою й ідеалами, скристалізованими впродовж тисячеліть нашого національного життя.

З винятком вищого курсу навчання української мови в Колюмбійськім університеті українське громадянство в Ню Йорку не звертало досі на свою рідну мову такої уваги, на яку вона заслугує. Правда, були вечірні школи, вчили дітей довгі роки. Одначе в тих школах не було належної системи, та не все були фахові сили, що викладали мову згідно з сучасними методами. На ці браки і недостачі український загал чомусьто мало звертав уваги. Внаслідок не зовсім серіозного ставлення до цієї справи навчання української мови в Ню Йорку відстало від навчання по інших містах Америки чи Канади.

Беручи під увагу факт, що в Ню Йорку й околиці є кільканацять, а навіть, як дехто твердить, кількадесять тисяч українських людей, можна сказати, що на те велике число є дуже малий відсоток старших і молодших українських громадян, що поважно ставляться до своєї рідної мови. Їх нарахував би ледви кілька десятків.

Родичі дітей і всякі громадські провідники мусять звернути свою увагу на це явище. Треба конче якось зацікавити нашу молодь українською мовою, а далі духовими та матеріяльними цінностями нашого краю, бо інакше вона пропаде цілком для нашої нації.

В цьому році є можливість направити ці недостачі. Цього року будуть відкриті курси навчання української мови для дорослих від 17 до 60 літ життя. Хто не знає добре своєї мови в слові і письмі, могтиме на цих курсах її вивчити. А хто має вже основне знання, могтиме його поглибити. На цих курсах будуть викладати фонетику, морфольоґію, граматику та стиль. За ці курси не треба буде нічого платити; вони будуть задармо. Тому всі ті, що хотілиб краще вивчити свою рідну мову, хай не роздумують довго, а хай чимскорше записуються на ці курси. Бо другої такої нагоди ледви чи вони дочекаються.

Нестор Нововірський,
618 E. 5. St., New York City.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО КОВТСВІЛ, ПА.

На Рідну Школу.

Дня 23. травня ц. р. відбулося в місцевій церкві Сош. св. Духа відчання п. Т. Кіш з панною М. Богател. Весільна гостина відбулась у церковній галі при участи великого числа гостей. Був приявний мейор міста й інші визначні американці. Другого дня була ще гостина в хаті молодої. При тій нагоді зібрано на Рідну Школу $16.25, які вислано через Обєднання на призначену ціль. Збіркою занялись А. Турчин, І. Петрович і Урбан. Жертвували: Й. Урбан $3; о. І. Врублевський $2; Ф. Богател, С. Прийма, І. Петрович, П. Турчин, М. Пик, Я. Ковальський, Т. і Т. Кіш та А. Грицько по $1; С. Тавгер, М. Кобилянський, Н. Якубів, М. Воловяк, І. Вілкс і П. Шеремета по 50 ц.; І. Маслюк 25 ц.

Гість.

„ЧОРНОМОРСЬКА СІЧ" У ШАНҐГАЮ

(Лист „Української Громади" в Шанґгаю, Китай).

„Українська Громада" в Шанґгаю розіслала до редакцій українських часописів в краю і в Америці листа, в якому вияснює шкідливу роботу 25. сотні організації „Чорноморської Січи", якої головна команда є в Злучених Державах. Подаємо важніші місця з цього листа:

„В першу чергу звертаємося до тих часописів, що в роках 1935 і 1936 містили на своїх сторінках відомости про створення в м. Шанґгаю першої української сотні, як теж до всіх інших українських часописів, з проханням умістити тепер у своїх часописах нашого листа, що правдиво й подрібно освітить заснування „сотні" в м. Шанґгаю та її керівників, а головно ту працю, яку ця сотня провадила і тепер провадить, та яке відношення до українського національного діла мали її керівники.

„Завважуємо, що відомості, що їх деякі часописи вмістили торік про заснування сотні, не відповідають дійсності. Ця сотня створена зовсім не на взір військових організацій інших народів, що живуть у Шанґгаю, і зовсім не має завдання охороняти життя та стояти на сторожі українських еміґрантів, як і інших чужинців, що живуть у Шанґгаю. Шанґгайська влада та сотні інших народів, що дійсно існують у Шанґгаю, досі навіть не підозрівають, що така „українська сотня" тут існує. Дивно і кумедно було це читати нам, що знали про дійсний стан річей і дійсне життя цієї сотні. Ця „українська сотня" у місцевої влади ніде не зареєстрована й „охороняти життя" не тільки інших народів у Шанґгаю, чи своїх еміґрантів, але й свойого власного, не може. Офіційну назву ця сотня має: „25 сотня Організації Чорноморської Січи", а також зветься „спортовою організацією української молоді". Але „25 сотня Ч. С." не є навіть спортовою організацією, бо ніякі спорти і вправи там ніколи не відбуваються, але зате там відбувається багато таких річей, про які навіть не зручно подавати до преси.

„Провідники „25 сотні Ч. С.", пп. Вансович та Г. Тоцький, жадного військового вишколу (як це було подано в часописах) не кінчили. Г. Тоцький років 3 чи 4 тому пробув біля місяця в шанґгайській організації самоохорони, а п. О. Вансович і тепер там стоїть. Світлина української сотні в Шанґгаю, яка минулого року була подана в „Манджурському Вістнику", це світлина з „Русского полка", де крім Вансовича навіть з походження нікого з українців не було.

„Та все це великої біди і шкоди українській справі не приносило, тому ми на це не звертали ніякої уваги. Та потім виявилося, що вся праця і все завдання „25 сотні Ч. С." в Шанґгаю скеровані на те, щоб спровокувати українську справу і розбити навіть ті невеликі сили та здобутки, що з таким зусиллям були надбані за декілька літ існування Української Громади в Шанґгаю. Точніше можна сказати, що та ганебна робота не є цілої сотні, тільки командного складу, в першу чергу п. Г. Тоцького, що є „окружним секретарем", і під його впливом п. О. Вансовича, що є „окружним комендантом", а далі п. Кривенка, що є „комендантом сотні", і вкінці Ю. Шпиги, що є секретарем сотні.

„Від самого початку існування „25 сотні Ч. С." почалися якісь незрозумілі, неконкретні, а головно недопускальні для тих, котрі не лише називають себе, але і є українцями, випади проти Української Громади. Таких випадів було дуже багато, але на них управа Громади заплющувала очі і ніколи не сталаб розкривати правдивої діяльности „командантів" „25 сотні", якби не діяльність не дійшла вже до явно руїнницької, провокаційної роботи і до навмисно рекламованої зневаги українського імени і діла серед ворожих українцям чужинців. Коли дійшло до цього, ми не маємо права далі мовчати.

„Внаслідок листування п. О. Вансовича з головною командою „Чорноморської Січі" в Америці кількох безробітних хлопців, національно несвідомих, обявлено „25 сотнею Ч. С." з О. Вансовичем як „комендантом" і Г. Тоцьким як секретарем, що заразом був секретарем так зв. „Благодійного Комітету". Через злочинну діяльність цих осіб. Громада мала боргу $925; один з командного складу сотні пропив біля $100 громадського гроша; один з цеї компанії одержав від Громади гроші біля $50, щоб заплатити чинш за мешкання Громади, і він ці гроші присвоїв, а потім пішов до муніципалу і порадив подати суд на Громаду, написавши власноручно таку пораду. Але щоб зберегти українське імя і не виносити цього бруду поза стіни Громади, всі ці гроші були покриті високо-патріотичною особою, п. О. Мельником. Тоцький, Вансович і Ко., наробивши своїми руїнницькими поступками вище наведених довгів у Громаді і знаючи, що всі ці довги треба покрити, бо Громада не мала передтим ні цента довгу, з провокаційною метою дають у московським часописі „Шанхайська Заря" московською мовою „извещение", що з „так называемой украинской громадой і ея правлением" не мають нічого спільного, та за її довги не відповідають.

„26. березня ц. р. Троцький привів 25 сотню Ч. С. в домівку Громади підчас засідання управи Громади, побив вікна в мешканні Громади і вдарив палицею одного члена управи, після чого скомандував „січовиками" і всі вони з ревом залишили Громаду.

„5-го квітня „січовики" всіми силами намагалися зірвати загальні збори Громади.

„В половині травня ц. р. два „січовики" поїхали легально до Советів. 13 червня ц. р. мешкання так зв. „націоналістичної організації Січі" було вквітчане московськими трьохколіровими прапорами, де бавився „окружний комендант" з командним складом і „січовиками".

„27 червня ц. р. виїхав на большевицькому пароплаві один „січовик", член-основник сотні, до Советів. Він виїхав зовсім леґально і від Ч. С. дістав грошеву допомогу на дорогу, а „окружний секретар" провожав навіть його на большевицький пароплав.

„25 травня в день 10-тої трагічної річниці смерти гол. отамана С. Петлюри управа Громади постановила влаштувати в мешканні Громади врочисту панахиду і по нім і по всіх інших, що віддали своє життя за Україну, заздалегідь розіславши про це оповіщення.

„Командний склад Січі, щоб зірвати жалібну академію в Громаді, призначає на той сам день і час панахиду по С. Петлюрі в московській церкві, в якій, до речі, до нині лунає анатема на гетьмана Мазепу".

За Управу Громади підписав **І. Панікар**, секретар.

Писар при війську.

Вістун: Цей рекрут був у цивілю писарем.

Четар: Звідки знаєш?

Вістун: Кожного разу, як стане на „спочинь", то пробує заложити собі кріс за вухо.

Ф. Ральм.

ЖАРТ

Юліка була найщасливішою дівчиною в селі. Співала, коли краяла солонину до мідяного кітла, сміялася й танцювала, розкладаючи полотно до біління на узбіччю заквітчаної гори.

Щастя Юліки було недавньої дати: зачалося тоді, як Янош, той гарний багатий Янош, що гордо ступав по засохлих грудах сільської вулиці, станув перед Юлікою і сказав:

„Юліко, ти моя суджена. Люблю тебе".

Жарт видумала дика Розіка, найгарніша дівчина в селі, де Юліка була найпоганішою.

Юліка поглянула на Яноша, а опісля скрикнула й побігла вулицею мов маяць, затровлений псами. Однак це не був страх, що так приспішив її кроки — це була радість. Не чула, як у слід за нею біг широкий дзвінкий сміх.

Щойно перед хатою Юліка задержалася. Сплеснула в долоні, вигукуючи весело, так, що чути було аж над річку, де стояли човни рибалок. Опісля почала крутитися в колесо повіваючи барвними спідницями.

Від тої хвилі твердо вірила, що вона, Юліка, є судженою Яноша, що її, Юліку, Янош гарячо любить.

Автім, як було не вірити, коли в селі від того часу всі почали її називати судженою Яноша.

Коли прийшла до крамниці купити за два сотики ниток, то крамар: „Треба скоро обслужити суджену пана Яноша".

Коли відбирала в шевця нову пару чобіт, знову: „Я мусів добре напрацюватися, щоби пан Янош опісля не гнівався".

Чому їй не вірити?

Раз-по-раз приходив Янош перед хатину з запалою стріхою яка потопала в гущавині багряних мальв. Преходив і жартував. Обривав червоні пелюстки з квіток, що оставались лише нагі, сумні билини, танцював огнистого чардаша, то знову сипав на киндлічкі пісок замісць цукру, весело бажаючи Юліці: смачного!

Сміялася, пяна зі щастя, й прала ще раз, чисте мов сніг, своє шмаття.

Деколи пролетіла думка, що по заручинах слід їй звінчатися й тоді легко натякала про це Яношові. Тоді Янош шептав: „Спершу мушу приготовити батька, бо він хотів би, щоб я взяв багачку".

Пригризала уста й чекала.

Не дармувала. З думкою про недалеке весілля шила й вишивала днями й ночами, що аж очі боліли й кровю набігали повіки. Кусник за кусником ховала в скриню.

Декому було жалко дівчини; знайшлися люди, що хотіли вияснити Юліці, що Янош зажартував собі з неї. Але Юліка й чути про ніщо не хотіла, свято переконана, що це лише заздрість, звичайна заздрість.

— І що з такою робити!

В літній соняшний ранок задзвонили дзвони в сільській церкві. Юліка почала прислухуватися зі здивуванням, бо це не була неділя, — мусіло щось дивне статися. Побігла, щоб довідатися.

Якийсь хлопець, що бавився на вулиці, закликав: „Це весілля! Янош жениться з Розікою. Що, не віриш?"

Юліка лише засміялася.

Коли ввійшла до церкви, церква була освітлена й повна весільних гостей. Перед престолом стояла гарна пара. Він високий, стрункий, глядів гордо. Вона гнучка й гарна в вінку з позліткою повівала красковими стяжками.

Крізь вікно вгорі падало на них і на зібраних гостей світло, яке щораз мінилося то червоною, то зеленою, то жовтою краскою.

Юліка, мов остовпіла, вийшла з церкви. Тупо гляділа перед себе, коли йшла босоніж по плитах церковного подвіря, а опісля сільською вулицею у куряві пороху. Сонце припікало. Юліка похилила голову та йшла поволі, мов пяна.

Не стямилася, як опинилася над рікою, де на березі було розпростерте її полотно до біління. Байдужим, тупим поглядом обкинула його й почала дрібними кроками сходити до ріки.

Коли люди довідалися про це, хитали головами: Господи! — що за дурна дівчина. Як можна було так повірити в жарт!...

Переклала **Олена Яворівська.**

КОШТИ НАТУРАЛІЗАЦІЇ.

(Тринацята стаття про натуралізацію та горожанство).

Недавно тому федеральний суддя у стейті Луізіяна відмовив видачі горожанських паперів чотиром чужинцям, тому, що вони були на допомозі. Для багатьох людей це було жахливе рішення, та можна надіятися, що не обійдеться без критики. Якби людина не хотіла працювати і тимсамим не сповняла своїх родинних та громадських обовязків, тоді таке рішення булоб оправдане. Але відмовляти горожанства чужинцеві доброго характеру та охочого до праці, тому тільки, що він не може дістати праці і мусить принимати допомогу, це інша справа. Це значить, що за сучасну недостачу праці винуваті буцім одиниці, замісць цілого суспільства.

Це рішення порушує ціле питання коштів натуралізації. Дуже часто можна почути нарікання, що з приводу високих оплат чужинець відтягається від натуралізації. Але чому не звернути уваги, що вартість горожанства незмірно більша від коштів, хочби лише для кращих виглядів на працю та пенсію на старість. Без сумніву, що сучасне економічне положення є причиною неможливости покриття вимаганих коштів натуралізації, але тому, що горожанство оплачується, чужинець повинен усіми силами про те старатись: по можности заощадити або позичити на покриття коштів.

Колись ціла оплата натуралізації виносила всього $5. Пізніще оплату підвищено до $20. Після ріжних протестів та дорікань, що високі оплати здержують людей від натуралізації, конгрес у Вашингтоні у 1934 році втяв оплати на половину, так, що тепер цілий кошт, крім спеціяльних видатків, виносить $10. Щобільше, цю суму не платиться нараз, але трома ратами, за час щонайменше двох років.

Коли чужинець подається на перші папери, цебто складає заяву стати горожанином, має вложити $2.50 на посвідку приїзду, це значить провірення легального приїзду до Злучених Держав на сталий побут. Хто приїхав перед 29 червня 1906 року, не потребує посвідки приїзду та, розуміється, нічого не платить при висилці аплікації на перші папери.

Коли натуралізаційний заряд провірить легальний приїзд апліканта на сталий побут, тоді покликає його по перші папери, при одержанню котрих мусить знову платити $2.50. Після того аплікант на горожанина мусить ждати найменше два роки або більше, коли не перебув в Америці повних пять років, заки зможе почати дальші кроки, це значить вивести петицію на горожанство. Коли це зроблено, він платить останню оплату в сумі $5.

Належитість, заплачена урядові, це ще не цілий кошт натуралізації. Крім того є ще інші додаткові оплати. До аплікацій як на перші так і на другі папери треба долучити по дві фотографічні знимки. Це має коштувати від кількадесятьох центів до звиш долара, залежно від фотографа, котрий виконує працю. Аплікант звичайно не тратить багато часу при вписанню перших паперів, але часто тратить щонайменше пів робучого дня, коли ставиться перед натуралізаційним екзамінатором підчас подавання петиції на другі папери. Якщо його свідки працюють, розуміється, він мусить їм заплатити за страту часу.

Для багатьох чужинців є трудністю виповняти аплікації на перші чи другі папери та наймають до тої цілі адвоката або нотаря. Хоч правда, що треба дуже вважати, щоби поправно відповісти на ріжні питання, то однак нема потреби будькому платити. Майже в усіх американських містах є громадські робітники та вчителі, котрі знають, як це виконати та охоче беруться за діло, розуміється безплатно. Таких учителів чи службовців можна подибати у школах, бібліотеках, закладах та інших інституціях.

Коли чужинець переконається, що варто стати американським горожанином, тоді кошти натуралізації не будуть здержувати його від того ділa. Невелика увага та труд зменшать кошти натуралізації.

ФЛІС.

—о—

Читач знайде подрібні виєснення про кошти натуралізації та інші справи відносно горожанства в книжечці на 64 сторін друку під заголовком: „Як Стати Горожанином Злучених Держав", котру видало Чужомовне Інформаційне Бюро, 222 — 4 Евеня, Ню Йорк, Н. Й.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

ТОНТОН, МАСС.

На політичних вязнів.

На місячних зборах Жіночої Громади ім. Ольги Басараб порушено справу минулого процесу та тих героїв, які боряться зі всіми окупантами нашої землі. А щоб прийти їм принаймні з малою поміччю, приявні жінки на зборах ухвалили вислати тепер через Обєднання $7 на політичних вязнів, а знов дохід, який прийде з пікніку, що влаштовується в неділю, призначити на визвольну боротьбу.

Анна Задорожна, секр.

БЛИЗНЯТА ТАРЗАНА.

(95)

Утеча чотирьох вязнів з оселі людоїдів Галя Галя була дуже повільна. Юкунда і Буляля, обидва чорношкірі, вмисли часто звільняти біг, бо білі хлопці ніяк не могли за ними крок у крок поспішати. Хлопці були дуже виснажені вязницею і голодівкою, бо не могли їсти цього харчу, що його діставали в тюрмі.

Чорні дуже непокоїлись повільністю білих, бо вони сподівалися, що погоня може їх кожної хвилі наскочити. Ріжними знаками вони заохочували хлопців до прискорення ходу. Одначе голодні, знесилені, з покровавленими ногами, хлопці перестали навіть звертати увагу на знаки чорних. Крок за кроком вони продиралися крізь тернисті корчі нетрів.

В цю пору Тарзан, сидячи собі вигідно на Тавторі, вказував йому рукою напрям, куди йти. Докруги нього були його вірні Вазірі. Вони розглядалися бистро на всі боки, чи не заглянуть де слідів хлопців. Вони також гаряче бажали собі знайти білих хлопців, як і Тарзан. Тарзанові вони були віддані тілом і душею.

Повільно вони зближалися до територій, котрі замешкували й по котрих бушували жорстокі канібали Галя Галя. Якраз у цю хвилю їх нагінка кидалася на всі боки, щоб натрапити на слід утікачів та їх знову схопити. Здавалося, що довгий шлях їх зовсім не змучив. З палаючими очима й роздутими ніздрями вони бігли вперед, жадні людської крови.

Жертва флірту.

Василь: Подумай лише: Роман таки оженився з Гоноркою!

Пилип: А я думав, що він лише оттак собі фліртує з нею...

Василь: Він теж так думав.

—о—

Любителі звірят.

— Ти чого, хлопчику, так плачеш?

— Бо мій батько втопив кота!

— Це направду прикре!

— Так, бо я так тішився, що сам топитиму...